

УДК 339.92(477+438)

Н. В. Павліха – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Ю. В. Марчук – магістр Волинського національного університету імені Лесі Українки

Українсько-польське економічне співробітництво: сучасний стан та перспективи розвитку

Роботу виконано на кафедрі міжнародних економічних відносин ВНУ ім. Лесі Українки

Розглянуто передумови та сучасний стан торговельно-економічних відносин, зокрема представлено товарну структуру взаємної експортно-імпортової діяльності України та Республіки Польща. Показано динаміку українсько-польського інвестиційного співробітництва. Наведено порівняльну характеристику геоекономічних інтересів і стратегічних цілей обох держав. Окреслено перспективи подальшого українсько-польського економічного співробітництва через аналіз виступів, зустрічей та форумів, проведених на вищому та найвищому рівнях між двома державами.

Ключові слова: українсько-польське економічне співробітництво, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, інвестиційне співробітництво.

Павліха Н. В. Марчук Ю. В. Украинско-польское экономическое сотрудничество: современное состояние и перспективы развития. Рассматриваются предпосылки и современное состояние торгово-экономических отношений, в особенности товарная структура взаимной экспортно-импортной деятельности Украины и Республики Польша. Показано динамику украинско-польского инвестиционного сотрудничества. Представлено сравнительную характеристику геоекономических интересов и стратегических целей двух государств. Очерчено перспективы дальнейшего украинско-польского экономического сотрудничества путем анализа выступлений, встреч и форумов, проведенных на высшем и наивысшем уровнях между двумя странами.

Ключевые слова: украинско-польское экономическое сотрудничество, внешняя торговля, экспорт, импорт, инвестиционное сотрудничество.

Pavliha N. Marchuk J. Ukrainian-Polish Economic Cooperation: Current State and Prospects of Development. There are considered the preconditions and current state of trade and economic relations especially commodities structure of Ukraine and Poland Republic mutual export and import activity. The investment cooperation dynamics between Ukraine and Poland Republic are shown. There is presented the comparative characteristics concerning geoeconomic interests and strategic aims of two states. The prospects of further Ukrainian-Polish economic collaboration are described by analysis of addresses, meetings and forums at higher and the highest level between two states.

Key words: Ukrainian-Polish economic cooperation, foreign trade, export, import, investment cooperation.

Постановка наукової проблеми та її значення. Республіка Польща – найбільш послідовний і дієвий партнер України в її євроінтеграційних прагненнях серед тих постсоціалістичних країн, які є членами Європейського Союзу й мають із нашою державою спільні кордони, культурні та історичні традиції, а також близькі геоекономічні інтереси. Із погляду забезпечення еволюційного розвитку господарських відносин між Україною й сусідніми з нею постсоціалістичними державами ЄС найбільш показове окреслення основних проблем і дослідження механізмів активізації економічного співробітництва між Україною та Польщею, яке формувалося протягом тривалого історичного періоду, а впродовж останнього десятиліття зазнало відчутних структурно-інституційних змін у зв'язку зі вступом Польщі до ЄС.

Польща залишається одним із головних стратегічних партнерів України на європейському континенті, насамперед щодо підтримки її зусиль, пов'язаних із наближенням до ЄС та можливим майбутнім членством у цьому об'єднанні. Незмінність такої позиції впродовж тривалого часу набула для України важливого значення як у контексті успішної реалізації політики європейської інтеграції, так і щодо розвитку двостороннього економічного співробітництва з Польщею. Тому українсько-польське економічне співробітництво є об'єктом першочергової уваги з погляду виявлення резервів удосконалення господарських відносин України з постсоціалістичними країнами-членами ЄС на

сучасному етапі європейської інтеграції. Це стосується і державної політики загалом, і окремих її складників, зокрема економічного, соціального, регіонального та ін.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Проблематика українсько-польського економічного співробітництва розглядається під різним кутом зору багатьох науковців і вітчизняних, і закордонних. Зокрема, особливості та перспективи розвитку економічних відносин між Україною та Республікою Польща проаналізовано в наукових роботах таких учених, як Б. Андрушків, Я. Антошек, В. Борщевський, В. Будкін, М. Мальський, Н. Мікула, А. Мокій, Є. Савельєв, А. Сковронська-Лучинська, К. Рейман, А. Філіпенко, М. Фляга й ін.

Враховуючи вищесказане, потрібно констатувати, що активізація українсько-польського економічного співробітництва в усіх його вимірах, починаючи від узгодження принципів зовнішньої політики й закінчуючи співпрацею в транскордонній площині, є однією з найактуальніших наукових проблем і з погляду налагодження ефективних механізмів наближення України до ЄС, і щодо формування відповідного теоретичного підґрунтя та практичного інструментарію її двосторонніх відносин із сусідніми постсоціалістичними країнами – членами ЄС в умовах європейської інтеграції.

Мета дослідження – здійснити аналітичний огляд сучасного стану й перспектив розвитку українсько-польського економічного співробітництва. Основні **завдання** дослідження – вивчити торговельні відносини й інвестиційне співробітництво України й Республіки Польща тощо.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для України Республіка Польща була, є та буде ключовим стратегічним партнером, із яким вона розвиває всебічний двосторонній діалог, поглиблює взаємовигідну співпрацю. Так, за результатами різних джерел, Польща посідає друге місце (76,6 % респондентів), а в районах пограниччя – перше за пріоритетністю двосторонніх відносин після Російської Федерації (78,7 % респондентів) [1; 4].

Сучасні українсько-польські відносини вже стали зразком для багатьох сусідніх країн у регіоні й мають усі підстави бути одним із потужних фундаментів нової Європи.

На сучасному етапі в цьому вимірі створено сприятливі передумови для подальшого зближення двох країн. По-перше, це просування національних інтересів України на Захід, зокрема через посередництво Польщі, стабілізація економіки; для Польщі – вирішення проблем нового пограниччя. По-друге, використання Україною посередництва Польщі у відносинах ЄС та НАТО, залучення іноземних інвестицій із Заходу. Республіка Польща зацікавлена в збільшенні товарообігу з Україною, реалізації енергетичної стратегії, співробітництві у військово-технологічній сфері. По-третє, це реалізація домовленостей щодо візового режиму, вирішення проблем, які виникатимуть у торгівлі через вступ Польщі до ЄС. Для Польщі ж на цьому рівні важливою є реалізація нових форм співробітництва у виробничій сфері за пріоритетними напрямками ЄС, розв'язання проблем візового режиму й набуття статусу нового пограниччя, реалізація представницьких контактів, вирішення проблем товарообігу з Україною у зв'язку з розширенням, участь у приватизаційних процесах земельного ресурсу України [2; 3].

Однією з головних складових частин українсько-польського економічного співробітництва є співпраця в торговельно-економічній сфері. За даними Держкомстату України, за 2010 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща зросли на 35,2 % від рівня 2009-го та становили 4576,0 млн дол. США.

Рівень українського експорту до Республіки Польща за 2010 р. становить 1787,2 млн дол. США й, порівняно з показником 2009 р., збільшився на 47,9 %.

Рівень польського експорту до України за 2010 р. становить 2788,8 млн дол. США та, порівняно з показником 2009 р., збільшився на 28,5 %. Від'ємне для України сальдо торговельного балансу у звітному періоді становило 1001,6 млн дол. США.

Обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща за результатами 2010 р. зросли на 15,0 % від рівня аналогічного періоду 2009 р. й становили 227,1 млн дол. США. Рівень українського експорту послуг до Республіки Польща у 2010 р. становив 91,5 млн дол. США, а рівень польського експорту послуг до України – 135,6 млн дол. США. Детальніше порівняльний аналіз торгівлі товарами та послугами між Україною й Республікою Польща зроблено в табл. 1.

Таблиця 1

Торгівля товарами та послугами між Україною й Республікою Польща [3]

Рік	Обсяги, млн дол. США		
	імпорт в Україну	експорт у РП	взаємні обсяги торгівлі товарами й послугами
2003	849,0	794,0	1643,0
2004	1034,0	1022,0	2056,0
2005	1482,9	1072,2	2555,1
2006	2206,0	1425,3	3631,3
2007	3066,8	1741,4	4808,2
2008	4508,5	2490,1	6998,6
2009	2284,8	1295,6	3580,7
2010	2924,4	1878,7	4803,1
I квартал 2011	632,4	656,0	1288,4

За даними Міністерства економіки Республіки Польща, за результатами I кварталу 2011 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами України з Республікою Польща становили 1151,0 млн євро (1634,4 млн дол. США). Обсяги українського експорту до Республіки Польща становили 457,4 млн євро (649,5 млн дол. США) та збільшились у 2,0 раза, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Обсяги польського імпорту в Україну становили 693,6 млн євро (984,9 млн дол. США) та збільшилися на 13,1 %, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Від'ємне для України сальдо торговельного балансу становило 236,2 млн євро (335,4 млн дол. США).

Таблиця 2

Товарна структура експорту з України до Республіки Польща в I кварталі 2011 р [3]

Номер та найменування групи товару	Експорт		
	вартість, тис. дол. США	у % до відповідного періоду попереднього року	у % до загального обсягу
Усього	656096,7	212,6	100,0
72 – чорні метали	163513,1	382,7	24,9
26 – руди, шлаки та зола	151873,5	284,7	23,1
85 – електричні машини й устаткування	60324,8	152,8	9,2
44 – деревина й вироби з деревини	37979,1	127,0	5,8
23 – залишки та відходи харчової промисловості	30420,6	172,9	4,6
73 – вироби чорних металів	16963,3	201,2	2,6
15 – жири та олії тваринного або рослинного походження	16185,0	159,7	2,5
12 – насіння і плоди олійних рослин	12294,9	590,9	1,9
62 – одяг текстильний	9326,3	92,5	1,4
84 – котли, машини, апарати й механічні пристрої	7712,5	144,5	1,2

Із табл. 2 бачимо, що з України до Республіки Польща найбільше експортується продукції металургійної, видобувної галузей та деяка продукція машинобудування, а також сільського господарства й легкої промисловості.

За даними табл. 3 зазначимо, що основними статтями імпорту з Польщі в Україну є продукція деревообробної, харчової промисловості, машинобудування, а також косметичні препарати [4].

Товарна структура імпорту з Республіки Польща до України в I кварталі 2011 р [3]

Номер та найменування групи товару	Імпорт		
	вартість, тис. дол. США	у % до відповідного періоду попереднього року	у % до загального обсягу
Усього	632 408,7	122,2	100,0
48 – папір та картон	63 623,7	92,4	10,1
39 – полімерні матеріали, устаткування	61 785,9	148,6	9,8
85 – електричні машини й устаткування	49 936,8	156,2	7,9
84 – котли, машини, апарати та механічні пристрої	44 786,0	220,4	7,1
27 – енергетичні матеріали; нафта та продукти її перегонки	33 346,1	65,5	5,3
33 – ефірні олії, косметичні препарати	29 436,9	89,6	4,7
44 – деревина й вироби з деревини	26 477,4	162,9	4,2
72 – чорні метали	19 504,7	132,8	3,1
08 – їстівні плоди та горіхи; цитрусові	12 824,0	33,9	2,0
02 – м'ясо та харчові субпродукти	8941,2	67,3	1,4

Порівнявши експортно-імпорتنу товарну структуру двох країн, варто відзначити, що на сучасному етапі в експорті України до РП переважає сировина, а в експорті РП до України – готові вироби різних галузей виробництва. Тобто це означає, що торгівля двох країн є взаємовигідна, що спричиняє поштовх до подальшої активізації економічного співробітництва України та Республіки Польща.

Ще одна важлива складова частина економічної співпраці між цими країнами – це інвестиційна сфера (рис. 1).

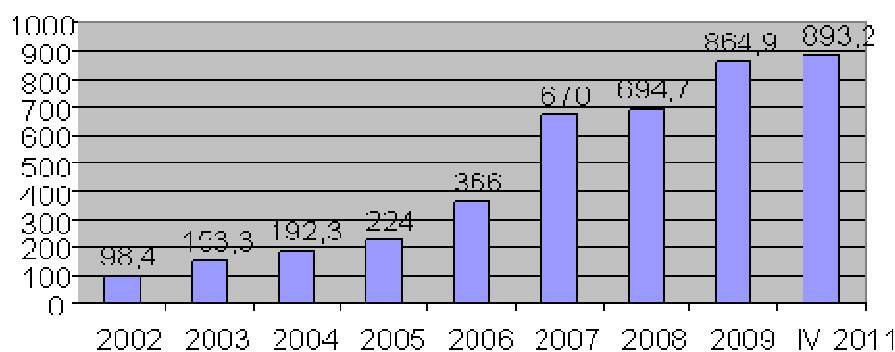

Рис. 1. Приріст польських інвестицій в Україну у 2001–2010 рр. (млн дол. США) [4]

Станом на 1 січня 2011 р. обсяги інвестиційного капіталу з Польщі до України становили 935,8 млн дол. США, що становить 2,1 % від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну.

За даними Державного комітету статистики України, обсяги українських інвестицій у польській економіці станом на 01.01.2011 р. становили 49,1 млн дол. США, що становить 0,7 % від загального обсягу українських інвестицій за кордоном. За наявною інформацією, обсяг реальних українських інвестицій у РП, які з різних причин не зараховуються українською статистикою, перевищує 1 млрд дол. США. У Польщі наразі діє щонайменше один десяток підприємств з українським капіталом.

Динаміку інвестиційної співпраці між двома країнами наведено в табл. 4.

Традиційно польські інвестиції скеровано в обробну промисловість (близько 50 %), у фінансовий сектор (близько 30 %), в оптову та роздрібну торгівлю (12 %).

Найвагомішими українськими інвестиційними проектами в Республіці Польща є Варшавський автомобільний завод (інвестор – «Авто-ЗАЗ»), металургійний комбінат «Гута-Ченстохова» (інвестор – «ІСД»), суднобудівельний завод «Сточне Гданське» (інвестор – «ІСД»), металотрейдер «Центросталь Бидгощ» (інвестор – «УГМК»).

Динаміка українсько-польської інвестиційної співпраці у 2001 – I кварталі 2011 р. [4]

За даними Держкомстату України	З РП до України, дол. США	З України до РП, дол. США
2001	69 298	343
2002	98 419	328
2003	153 316	350
2004	179 484	293
2005	224 000	21 300
2006	366 000	24 200
2007	670 500	30 100
2008	694 700	46 900
2009	864 900	49 400
I квартал 2011	893 200	50 700

Найвагоміші польські інвестиції в Україні – фабрика будівельної кераміки «Церсаніт», фабрика паркету «Барлінек», меблева фабрика «Новий Стиль», фабрика упаковки «Кен-Пак», фабрика автозапчастин «Інтер-Гроклін», фабрика металообробки «Полілекс-Мостосталь» м'ясокомбінат «ПКМ Дуда», банк «Кредо», «Плюс-банк» [3].

Перспективність економічного співробітництва Україна-Польща закладено в межах проведення Першого Міжнародного інвестиційного форуму «Україна: нові можливості» 22–24 квітня 2008 року.

22–24 квітня 2008 р. у м. Швіноуйсьце (Республіка Польща) під патронатом Віце-прем'єр-міністра, міністра економіки Республіки Польща В. Павляка та Віце-прем'єр-міністра України Г. Немирі відбувся Перший міжнародний інвестиційний форум «Україна: нові можливості».

Форум «Україна: нові можливості», організацією якого займалася Польсько-українська господарча палата за сприяння та підтримки Посольства, присвячено презентації інвестиційного потенціалу України та сприянню європейській інтеграції України.

До складу української делегації, яка взяла участь у форумі, увійшли перший заступник глави Секретаріату Президента України О. Шлапак, Надзвичайний та Повноважний Посол України в Республіці Польща О. Моцик, заступник міністра юстиції України Л. Єфіменко, заступник голови Державного агентства України з інвестицій та інновацій С. Москвін, директор департаменту Держмитслужби України Н. Овдієнко.

У роботі форуму взяли участь українські й польські підприємці, представники неурядових організацій, економісти, експерти, політики, а також представники ділових кіл Німеччини, Данії та скандинавських країн.

Польський уряд представляли заступник міністра економіки Республіки Польща М. Королец, заступник міністра економіки Республіки Польща Р. Баняк, віцемаршалки Західнопоморського воєводства Республіки Польща В. Яблонський і В. Дрождж, президент м. Швіноуйсьце Я. Жмуркевич.

У межах роботи форуму проведено дев'ять тематичних секційних засідань: «Енергетична безпека Європи», «Польські органи місцевого самоврядування та регіони України», «Проблеми розвитку інфраструктури», «Принципи діяльності бізнес-сфери», «Спільна сільськогосподарська політика», «Фінансовий ринок України», «Роль ЗМІ та проєвропейських організацій у питанні подолання економічної кризи», «Питання безпеки здійснення взаємного товарообігу» та «Принципи програми ЄС „Східне партнерство».

У своєму виступі перед учасниками форуму перший заступник глави Секретаріату Президента України О. Шлапак окреслив сучасний стан і перспективи розвитку української економіки, при цьому окремо зупинившись на наслідках впливу світової економічної кризи на економіку держави.

Водночас О. Шлапак наголосив і на позитивних тенденціях приросту роздрібного товарообігу в Україні, навів дані щодо рівня інфляції за перші три місяці 2009 р. в Україні, що становить 5,9 %, тобто менше ніж відповідні показники першого кварталу 2008 р.

Покращення ситуації в економіці країни О. В. Шлапак пов'язує з наданням Україні найближчим часом другого траншу кредиту «stand by» Міжнародним валютним фондом, раціональним веденням урядом макроекономічної політики, стабілізацією банківської системи України й поступовим поверненням довіри до банків з боку населення.

Крім того, важливим чинниками стабілізації української економіки названо кроки в напрямі підтримки державою національного виробника, проведення структурних реформ в енергетичній сфері, реалізації інфраструктурних проектів, пов'язаних із підготовкою України до Євро-2012.

У своєму виступі під час відкриття форуму Надзвичайний та Повноважний Посол України в Республіці Польща О. Моцик наголосив, що в умовах світової економічної кризи двостороннє українсько-польське співробітництво набирає все більшої вагомості, а досвід Польщі в питанні європейської інтеграції досить цінний для України.

Відзначено, що подальше поглиблення двосторонніх економічних відносин залежить у тому числі й від збільшення кількості пунктів пропуску на українсько-польському кордоні в найближчі кілька років, упровадження положень Угоди про малий прикордонний рух між країнами з 1 червня 2009 р., а також від скоординованості в питаннях спільної підготовки до чемпіонату Європи з футболу.

Заступник міністра юстиції України Л. Єфіменко у своєму виступі зупинився, зокрема, на питаннях захисту прав людини й бізнесу в Україні, адаптації українського законодавства до європейських норм, роботі з проведення судової реформи в Україні [5].

На цьому етапі розвитку двосторонніх відносин Україна та Польща виступають за інтенсифікацію співробітництва в економічній сфері.

Про це йшлося під час зустрічі заступника міністра економіки України Василя Мармазова із заступником міністра економіки Республіки Польща Рафалом Баняком 25.02.2011 р.

Сторони відзначили важливість для подальшого розвитку економічного співробітництва між обома країнами домовленостей, досягнутих у ході першого офіційного візиту до Республіки Польща Президента України Віктора Януковича 3 – 4 лютого 2011 р., а також масштабного Економічного форуму, проведеного в процесі цього візиту у Варшаві.

Василь Мармазов та Рафал Баняк обговорили низку питань, пов'язаних із двостороннім торговельним й інвестиційним співробітництвом між Україною та Польщею, окремі проблеми українських і польських підприємств, а також перспективи розвитку співробітництва.

Зокрема, окреслено шляхи врегулювання проблем, пов'язаних із поверненням податку на додану вартість підприємствам із польським капіталом за експортовану продукцію, та окремі механізми вирішення цього питання, передбачені новим Податковим кодексом України.

Українська сторона звернулася з проханням щодо сприяння із врегулювання проблеми заборгованості польської компанії STING POLSKA Sp. zo.o. перед українським підприємством «НОРД» (Україна, Донецьк).

Також домовлено продовжити оперативний обмін інформацією щодо проблем українських і польських підприємств через відповідні підрозділи Посольства Республіки Польща в Україні [6].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, підсумовуючи, варто наголосити на доцільності українсько-польського економічного співробітництва, оскільки країни є сусідами, мають спільну історію народів, подібні гео економічні інтереси й стратегічні цілі. На цьому етапі економічна співпраця між двома державами відбувається досить активно, про що свідчить проведення різноманітних економічних форумів, зустрічей на вищому та найвищому рівнях, підписання угод і договорів про економічну співпрацю. Тому, на нашу думку, двостороннє економічне співробітництво варто розвивати, активізувати й інтенсифікувати, оскільки воно є дуже перспективним, тому що обидві країни володіють потужним потенціалом для розвитку взаємовигідних економічних відносин.

Список використаної літератури

1. Макаренко Є. Україна і Польща в процесах євроінтеграції / Є. Макаренко // Актуальні проблеми МВ. – К. – 2005. – Вип. 55. Ч. 2. – С. 3–9.
2. Макаренко Є. А. Українсько-польське міжнародне співробітництво: реалії і динаміка ХХІ століття / Є. Макаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. – Вип. 48 : у 2 ч. – Ч. 1. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; Ін-т міжнар. відносин, 2004. – С. 3–9.
3. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Посольство України в Республіці Польща : Офіц. сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/>
5. Торговельно-економічна місія у складі Посольства України в Республіці Польща. Варшава, 30.04.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrexport.gov.ua/ukr/info_exhibitions/ukr/1928.html
6. Офіційний сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/>.

Статтю подано до редколегії
31.10.2011 р.